

УДК 37.01

ВПРОВАДЖЕННЯ СПАДЩИНИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: З ДОСВІДУ РОБОТИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Олена ПЕХОТА, Оксана АДАМЕНКО (Миколаїв)

У статті розкривається досвід Інституту педагогічної освіти Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського з впровадження спадщини В.О. Сухомлинського у підготовку майбутніх вчителів.

Ключові слова: впровадження спадщини, гуманістична педагогіка, підготовка майбутніх вчителів, кафедра педагогіки.

В статье раскрывается опыт работы Института педагогического образования Николаевского национального университета имени В.А.Сухомлинского по внедрению наследия В.А. Сухомлинского в подготовку будущих учителей

Ключевые слова: внедрение наследия, гуманистическая педагогика, подготовка будущих учителей, кафедра педагогика.

Науково-педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського є багатовимірним і складним явищем, а отже можливі досить різні підходи до її осмислення та інтерпретації. Учитель, директор школи, публіцист, він зміг підняти до рівня світової філософської і педагогічної думки. В умовах загострення проблем цивілізації, глобалізації та інтеграції України в Європейський освітній простір ідеї В.О. Сухомлинського набувають особливої актуальності. Педагогічна концепція В.О. Сухомлинського поклала початок новій філософії взаємин педагога зі світом, філософії високої цінності та унікальності кожної людини та її розвитку.

Практика професійної підготовки педагога як у вищій школі, так і в системі підвищення кваліфікації учителя довела високу життєздатність спадщини В.О. Сухомлинського для її використання. Даний напрям роботи має стати одним з найважливіших в системі підготовки, перепідготовки і самоосвіти педагога незалежно від його профілю тому, що в основу покладено філософію високої цінності й унікальності людини.

Творча спадщина В.О. Сухомлинського привертає і буде привертати до себе увагу ще не одного покоління науковців у галузі педагогіки. Це наочно проявляється в публікаціях і дослідженнях учених та працівників освіти: М.Я. Антоненко, І.Д. Бех, Л.С. Бондар, В.К. Майборода, Л.І. Мамчур, Н.С. Побірченко, О.Я. Савченко, М.Г. Стельмахович, О.В. Сухомлинська.

Сухомлинський В.О. підтримував професійні, творчі і навіть особисті зв'язки з викладачами Миколаївського державного педагогічного інституту: завідувачем кафедри педагогіки та психології Ю.П. Горбенко, доцентом С.М. Соколовським, викладачами

Т.К. Пересунько, Є.Г. Мірошніченко. З 2003 року за рішенням уряду України Миколаївському державному університету було присвоєно його ім'я.

Викладачами Інституту педагогічної освіти активно використовуються ідеї В.О. Сухомлинського в професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів, а також проводиться системна робота зі студентами щодо застосування спадщини видатного педагога.

Результати багаторічного досвіду роботи членів кафедри покладено в основу колективного науково-методичного посібника «В.О.Сухомлинський – майбутньому педагогу» (2004 р.) [4].

Проводячи активні дослідження, виділимо **основні напрями роботи** Інституту педагогічної освіти зі студентами щодо впровадження спадщини В.О. Сухомлинського:

– використання ідей В.О. Сухомлинського в професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів при вивченні курсів «Педагогіка», «Основи педагогічної майстерності», «Методика виховної роботи», «Історія педагогіки», «Індивідуальність вчителя»;

– вивчення, конспектування і обговорення на семінарських та індивідуальних заняттях педагогічних творів В.О. Сухомлинського: «Серце віддаю дітям», «Сто порад вчителю», «Як виховати справжню людину»;

– традиційне проведення зі студентами щорічних читачьких та наукових конференцій з вивчення педагогічного досвіду В.О. Сухомлинського;

– разом з інформаційно-бібліографічним відділом бібліотеки університету проводяться огляди-презентації нової літератури, в якій висвітлюються останні дослідження педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського;

– проведення міжуніверситетського студентського конкурсу «В.О.Сухомлинський і сучасність»;

– у складі Інституту педагогічної освіти працює науково-методична лабораторія застосування гуманістичної педагогіки В.О.Сухомлинського у підготовці майбутнього вчителя;

– до дня народження В.О.Сухомлинського організовуються випуск газет і проведення бесід зі студентами першого курсу «В.О. Сухомлинський і МНУ»;

– традиційним стало відвідування Павлівської середньої школи, що дає можливість як студентам так і викладачам ознайомитись з музеєм В.О. Сухомлинського, а також сприяє більш глибокому вивченню педагогічної спадщини видатного педагога.

Спробуємо більш детально розкрити основні напрями і досвід діяльності Інституту педагогічної освіти по впровадженню спадщини В.О. Сухомлинського у підготовку майбутніх вчителів.

Не одне покоління студентів – майбутніх учителів захоплюється ідеями В.О.Сухомлинського, натхненно цитує його всесвітньовідомі праці: “Сто порад вчителю”, “Сердце віддаю дітям” та інші. Не одне покоління освітян переконується в дієвості його порад, в цінності та актуальності розробленої ним педагогічної системи, в основі якої – філософія гуманізму, глибока повага до особистості, висока духовна культура.

Педагогічні ідеї В.О.Сухомлинського мають усвідомлюватися майбутніми вчителями не як абстрактні поняття, а як важливі орієнтири на шляху професійного розвитку. У рамках створення освітнього середовища університету запроваджено ряд форм роботи. Викликає інтерес у студентів проведення очних та заочних екскурсій до Павлівської середньої школи та меморіального музею В.О.Сухомлинського, що на Кіровоградщині, Сухомлинських читань, підготовки магістерських та курсових робіт з вивчення спадщини В.О.Сухомлинського, проведення науково-практичних студентських конференцій.

На базі Інституту педагогічної освіти було організовано Лабораторію застосування гуманістичної педагогіки В.О.Сухомлинського у підготовці майбутнього вчителя. Мета діяльності лабораторії – сформулювати у майбутніх педагогів гуманістичну спрямованість професійної діяльності, розвивати творчі та дослідницькі здібності студентів. Завданнями діяльності лабораторії є:

- отримання нових знань, постановка і вирішення актуальної проблеми впровадження

спадщини В.О.Сухомлинського у підготовку майбутніх вчителів;

- висвітлення і поширення результатів досвіду створення гуманної школи В.О.Сухомлинського,

- впровадження спадщини В.О.Сухомлинського у викладанні педагогічних дисциплін:

- підготовка наукових робіт: рефератів, курсових, магістерських;

- організація виховної роботи зі студентами;

- втілення наукових досягнень у практику роботи сучасної школи, використання спадщини В.О.Сухомлинського під час проходження педагогічних практик.

Лабораторія системно створює, експериментує, апробує, освоює та зберігає гуманістичну спадщину видатного педагога та забезпечує умови її впровадження у підготовку майбутніх педагогів.

У межах діяльності лабораторії та з нагоди вшанування пам'яті видатного діяча української педагогіки В.О.Сухомлинського, поширення його педагогічних ідей серед студентства, активізації творчого потенціалу та самостійної пізнавальної діяльності студентів у Інституті педагогічної освіти стало доброю традицією проведення наукових студентських конференцій, присвячених педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського, міжуніверситетського студентського конкурсу – “В.О.Сухомлинський і сучасність». Мета конкурсу – актуалізація педагогічного досвіду та наукових поглядів В.О. Сухомлинського та активізація творчого потенціалу студентів у процесі загальнопедагогічної підготовки. Конкурс проводиться за такими номінаціями:

1. Наукове дослідження: статті наукового та публіцистичного характеру; індивідуальні науково-дослідні роботи. Критерії оцінки: актуальність дослідження; постановка проблеми дослідження (мета, завдання); використання першоджерел, останніх досліджень і публікацій; формулювання власних висновків і пропозицій застосування спадщини В.О.Сухомлинського.

2. Художні твори: вірші про В.О.Сухомлинського; авторські казки; сучасні поради майбутньому педагогу; твори, есе, роздуми. Критерії оцінки: актуальність проблематики, оригінальність, індивідуальна творчість.

3. Практична робота: конспекти уроків, розробки виховних заходів. Критерії оцінки: актуальність, власне бачення, практичне застосування.

4. Творчі роботи: малюнки до творів В.О.Сухомлинського; фотороботи; портрети В.О.Сухомлинського, комп'ютерні презентації.

Критерії оцінки: оригінальність, естетичне оформлення, художня майстерність [4, с. 137].

З кожним роком збільшується кількість учасників, дослідників педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського.

У межах роботи лабораторії були проведені: «Тиждень творчості В.О. Сухомлинського»; конкурс «Школа В.О. Сухомлинського – школа нового покоління»; виставки малюнків до казок В.О.Сухомлинського; фотовиставка «Серце віддане дітям».

Викладачами кафедри педагогіки Інституту педагогічної освіти розроблено програму спецкурсу „Гуманістична педагогіка В.О.Сухомлинського: теорія і практика реалізації в умовах сучасної освіти” (укладач О.О. Адаменко). Він є інтегруючим, що сприяє творчому і аргументованому застосуванню ідей та досвіду педагога у підготовці майбутніх вчителів.

Обговорення проблем глибоко гуманістичної системи поглядів і досвіду роботи В.О. Сухомлинського особливо важливе сьогодні. Знайомство з його спадщиною дозволяє глибше проникнути у сутність цінностей і цілей сучасної освіти, тенденції розвитку того соціального і природного середовища, в якому народжується особистість дитини.

Науково-педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського є багатовимірним і складним явищем, а отже можливі досить різні підходи до її осмислення та інтерпретації. Проте практика професійної підготовки педагога, як у вищій школі, так і в системі підвищення кваліфікації учителя, довела велику життєздатність спадщини В.О. Сухомлинського для її творчого використання. Даний напрямок роботи має стати одним з найважливіших у системі підготовки, підвищення кваліфікації, перепідготовки і самоосвіти педагога незалежно від його профілю, тому що в основу покладено філософію великої цінності і унікальності людини.

Запропонована програма відображає багаторічний досвід роботи кафедри педагогіки Миколаївського національного університету щодо використання науково-педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського. Вона побудована на принципі реалізації теоретичних ідей у практиці роботи сучасного викладача університету, змісту та методів навчання, виховання і розвитку студентів педагогічних спеціальностей.

Даний спецкурс буде корисним для керівників педагогічних кафедр, викладачів та студентів вищих навчальних закладів освіти, науковців, які досліджують науково-педагогічну спадщину В.О. Сухомлинського та її

використання у розвитку вітчизняної вищої школи [2, с. 192].

Всеосяжна і багатоаспектна науково-педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського з роками не втрачає своєї актуальності, а відкривається все новими і новими гранями. Вона торкається найважливіших педагогічних проблем і допомагає їх вирішенню на рівні вимог сучасної педагогіки. Особливого значення вона набуває у підготовці майбутніх вчителів на сучасному етапі складних соціокультурних умов. Серед студентів викликає зацікавленість підготовка наукових робіт по вивченню спадщини В.О. Сухомлинського. Розроблено тематику курсових робіт, що оновлюється кожного року.

З нагоди святкування дня народження університету і вшанування пам'яті видатного діяча української педагогіки В.О. Сухомлинського та з метою поширення його педагогічних ідей серед майбутніх педагогів у Миколаївському національному університеті стало доброю традицією проведення виховних заходів [4, с. 117].

28 вересня для студентів першого курсу кожного року організується і проводиться лекція про історію становлення і розвитку Миколаївського національного університету. Лекція супроводжується презентацією, в якій висвітлювалися основні етапи розвитку університету та діяльність керівників навчального закладу, на кожному з цих етапів. Особливу увагу студентів привертає матеріал про створення і діяльність Інституту педагогічної освіти.

Логічним продовженням виховного заходу стала бесіда про Василя Олександровича Сухомлинського. Студентам розповідається про основні форми і методи впровадження спадщини видатного педагога у навчально-виховний процес підготовки майбутніх вчителів. Бібліотекар проводить огляд літературної спадщини В.О. Сухомлинського, що зберігається у нашій бібліотеці. Разом зі студентами переглядаються кадри із кінофільму про В.О.Сухомлинського. Даний захід дає можливість не тільки познайомити студентів-першокурсників з історією університету, а й сформулювати професійні та особистісні прагнення студентів щодо майбутньої самореалізації у світлі спадщини видатного педагога, чие ім'я з гордістю носить Миколаївський національний університет.

Щорічно в Інституті педагогічної освіти проводяться такі виховні заходи: лекції для студентів I курсу «Миколаївський національний університет і В.О. Сухомлинський» (вересень); випуск газет до дня народження В.О. Сухомлинського (вересень); психолого-педагогічний семінар "В.О. Сухомлинський про

особистість вчителя" (жовтень), читацьку конференцію за творами В.О. Сухомлинського "Моральні заповіді дитинства та юності" для студентів III курсу (листопад), щорічний конкурс "Сухомлинський і сучасність" (листопад); Сухомлинські читання «Дидактичні грані педагогічної системи В.О. Сухомлинського» для студентів IV курсу (грудень); засідання круглого столу «Система педагогічної майстерності В.О. Сухомлинського» для студентів V курсу (лютий); під час проходження педагогічної практики студентів IV курсу проводили бесіди з учнями: «Василь Сухомлинський про виховання особистості», «Василь Сухомлинський і сучасність», «Гуманна педагогіка В.О.Сухомлинського», «Як виховати справжню людину», «Серце віддане дітям», «В.О.Сухомлинський про духовну красу школяра» та батьківські лекторії «Взаємодія школи і сім'ї в контексті педагогічних ідей В.О.Сухомлинського»(березень); фотовиставка «Серце віддане дітям» та виставка малюнків студентів до творів В.О.Сухомлинського (квітень).

Колективом Інституту педагогічної освіти до 95-ї річниці від дня народження В.О.Сухомлинського запропонована програма заходів. Серед найбільш масштабних із запланованих заходів: випуск колективної монографії; проведення студентської науково-практичної конференції «В.О.Сухомлинський і сьогодні»; конкурсу студентських творчих робіт «В.О. Сухомлинський і сучасність», поїздка до Павлівської школи-музею імені В.О. Сухомлинського, організація виставки наукових робіт студентів МНУ імені В.О. Сухомлинського «Використання педагогічної спадщини Василя Сухомлинського для формування майбутнього фахівця загальноосвітньої школи».

Науково-педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського не тільки не втрачає своєї актуальності, а й набуває нового прочитання і усвідомлення. Її творче використання у навчально-виховному процесі підготовки майбутніх учителів надає нові можливості для гуманізації цього процесу, для формування всебічно і гармонійно розвинутої особистості, провідною ідеєю якої є самовиховання і саморозвиток впродовж усього життя.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Адаменко О. В.З. Сміль – дослідник і продовжувач ідей В.О. Сухомлинського / О. Адаменко // Зб. наук. праць. Педагогічні науки.– Вип. 53. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2009. – С. 61-64.
2. Адаменко О.О. Педагогічна майстерність вчителя початкових класів у контексті гуманістичної педагогіки В.О.Сухомлинського / О.О. Адаменко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського: збірник наукових праць. Випуск 1.38- Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2012. – С. 36-39.
3. Білюк О.В. В.О.Сухомлинський про виховання особистості школяра: Навчально-методичний посібник / О. Білюк. – Миколаїв: Вид-во «Ліліон», 2007. – С.47.
4. В.О.Сухомлинський – майбутньому педагогу: Наук.-метод. посібник / В.Д. Будає, О.М.Пехота, Я.І.Журецький та ін.// – Миколаїв: Вид-во «ЛІОН», 2004. – 260 с.
5. Пехота О.М. Виховання любові до матері у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського / О.М. Пехота // Зб. наук. матеріалів «Педагогіка В.О.Сухомлинського як втілення гуманістичних загальнолюдських ідеалів».– Миколаїв, 1998. – С. 97-99.
6. Пехота Е.Н. Індивідуалізація професійної педагогічної підготовки учителя: Монографія / Е.Н. Пехота //– К.: Вища школа, 1997. – 281 с.

УДК 371.124

РОЗВИТОК ІДЕЇ В.СУХОМЛИНСЬКОГО ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Валерій РАДУЛ (Кіровоград)

У статті пропонується обґрунтування окремих аспектів формування творчої особистості майбутнього педагога, в період його навчання у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: майбутній педагог, творчість, особистість, творче самовизначення.

В статті пропонується обоснование отдельных аспектов формирования творческой личности будущего педагога, в период его обучения в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: будущий педагог, творчество, личность, творческое самоопределение.

Вивчення процесу розвитку особистості передбачає аналіз не лише того, як вона привласнює соціальний досвід і залучається до

життя суспільства, але і її оригінального внеску, що збагачує це життя. Саме залежність засвоєння і відтворення соціального досвіду і є основою, на